

Lela Jovanović

TRIPTIH O MUZICI

DEO PRVI: džez u nama

DEO DRUGI: da li je to bio rock and roll

DEO TREĆI: sve o klaviru

DEO PRVI: Toliko me je bolelo život tog čoveka: kao kad vidiš polumrtvu pticu na letnjem trotoaru: i obnevidelu staricu u crnom, prosi: kao kada raširiš prste: ceo život ti isklizne između njih: zauvek. I da bih se oslobodila bola: pišem o njemu, o džezu: čujem Beograd iz tih godina: tražim uspomenu utopljenu u srebru: negde u noći slušam: džez.

A džez izlazi iz svog stana: razdvaja nas samo vreme: staje na uglu: na staklima kafane London, odblesci večernjeg grada: i to je njegova ura: hoda: smirenim Beogradom šezdesetih godina. U izlozima tišina: siromašni san o socijalizmu: delić sveta se mogao videti, u Knez Mihailovoj ulici: u Fontani: keramika, whiskey, miris parfema: sećao se evropskih gradova u kojima je svirao.

BLUE NOTES: Rominja kiša i podseća ga na more: Dubrovnik i more, Barselona i more: primorsko rastinje i trava na dnu: beli sprud okrenut nebu: to su bili dani. Odlazio je i dolazio: slobodan sam kao vetar: mislio je. A sada: ruku duboko zabijenih u džepove: setio se Pariza: i jednog leta. Svirao je na Monmartru u toplom junu, bez kiše: u tiho predvečerje, okrenuo se: kroz otvorena vrata kafea: gledala ga je žena. Turistkinja, možda, plavokosa: a volela je džez: primetio je to u titraju njenog ramena: u uglu oka joj je zatreperio: sjaj. Zagledao se u nju: a ona je iščezla: bio je to samo trenutak: zauvek ostao u njima. Uveče: posle svirke sišao je na Pigal: Bonsoir monsieur, rekla je: mulatkinja. Zavukao joj je ruku ispod suknje: u vlagu međunožja: to košta, namignula je, smeđim okom.

A onda: Beograd, opet je tu: i njegov klavir, i džez: i prijatelji, i muzikanti: svirao je u džez kafeu, u centru grada: komponovao je muziku, svirao, svirao: ja sam džez, govorio je.

TERAZIJE: Čula se zimska muzika: iz nje je izašao pesnik Branko Miljković: skinuo je crni šešir, i pozdravio džezera: ušli su zajedno u džez kafe. Tih godina: tu se u Beogradu slušao džez: i pilo, plakalo, ponekad. Džez je mahnuo rukom prisutnima: i seo za klavir: tada je sve postajalo džez: konobari su hodali na vrhovima prstiju: muve su zastajale na staklu: dan i noć: bili su samo otkucaji vremena. Branko Miljković se zagledao u čašu vina: na dnu čaše ostaci dana: tražio je nešto: to u omeđenom ljudskom veku: nikad nije našao: ni pesmu ni u snu. Džez je u predasima sedao za njegov sto: i pili su, pili do zore: život od vrha do dna. U jutro: Branko Miljković je otvorio vrata kafea: i uhvatio rukom dan: *lepi*

moj dane sa dušom elegije. Krenuo je: ušao je u autobus: to probuđeni grad užurbano hoda: u kancelarije, u prodavnice, u socijalizam: u *fabrikama ljudi konzerviraju sunce.* Na Slaviji: okna autobusa zapljusnula je jutarnja svetlost: i ugledao je nju: onu koja ide njegovim tragom. Ta senka koja ga godinama prati: Euridika: njegov dečaćki san o ženi: u senovitim baštama niškog predgrađa: nikada dorečen. Pogledao je: na prazno sedište do njegovog: bilo je ulegnuto: na njemu vlasi ženske kose: pokrio je lice rukama.

DAN ZA DANOM: Kako izići iz sopstvene kože: niz muziku, niz slap vina: skinuti je jednostavno, kao košulju: a onda reći: ja sam bez kože, boli me: sve. Šta je to duša: komad krvavog ljudskog mesa: možda je to muzika: pružena ruka prijatelja: vetar iz detinjstva: jedna tajna. Duša utopljena u vino: progutaš je naiskap: a onda život ne boli: i sve je džez: do novog jutra. Ja igram klavir: govorio je džez: ja držim klavir na dlanu: komponujem, stvaram, ja sam muzika: body and soul: ostatak predvečerja gasio se na vrhu njegove cigarete. Okrenuo se. Zvuk telefona i poziv: festival na Bledu, i ljudi, i muzika, i slava: da li je to želeo: Charlie Parker, Bill Evans Bud Powel: New York i The Village Vanguard: da li je to njegov akord. A njegov hod od deteta do čoveka, to je Pinokio, to je Mačak u čizmama, to je Petar Pan: mislio je, protrljaću Aladinovu čarobnu lampu: i zaroniću u život, u boje: hodaću kroz nikada dovršen dan.

ŽIVOT ZA GROŠ: Išao je bos u tamnom kaputu: ulazio je i izlazio iz sanatorijuma za lečenje duše: nije imao gde da ode. Ostavili su ga svi: džez je ostao sam: uplašen i zaboravljen: hodao je, hodao: noću je ušao u hodnik stare kuće: na Dorćolu. Sišao je stepenicama: dole su bili podrumi i vlaga: šćućurio se u ugao, pokrio kaputom: rasanio ga je udarac nogom: razjareni stanar je vikao: i šutirao ga. Džez je zaplakao: marš napolje, vikao je stanar: dopuzio je do izlaza stare kuće: krenuo je Dositejevom ulicom, ušao je u tramvaj: u čekaonicu železničke stanice: bilo je toplo, seo je na klupu: i zadremao. Jedna ruka ga je zgrabila za kosu: i udarila mu glavom o zid: iskeženo lice i mlaz pljuvačke: obrisao je lice i izašao. Krenuo je napuštenim kolosekom: čuo je melanholičnu trubu Milesa Davisa: okrenuo se: Miles je koračao za njim: sklonio se iza jednog napuštenog vagona: spustio se, i zaspao.

DOVOLJNO SAM MRTAV: Ništa me ne boli: pisao je njegov prijatelj Branko Miljković: te večeri u Kulturnom centru grada: obeležena je, kao i svake godine: godišnjica pesnikove smrti. Džez je sedeo, u izlisanom kaputu: i plakao: više nas nije delilo vreme: ali tek godinama kasnije: saznala sam da je to bio: on. A onda: izašli smo svi, u praznu beogradsku noć: ulicama su lutali napušteni psi: februar se slivao niz koru drvoreda: a džezova senka je klizila Knez Mihajlovom ulicom.

NAPUŠTENI DAN: Kad je džez zauvek napustio dan: Beograd je već bio utonuo u juli: svi su se znojili: i sedeli u noćnim baštama kafea. Džez je prilazio ogradi. Ali se nije usuđivao da uđe: sklanjao se u senku: plašio se ljudi. Nije smeo da priđe svom detetu: dolazio je do škole i samo ga: gledao, gledao: a dani su odmicali. Ušao je u poslednji dan: želeo je još jednom da vidi džez kafe: i čuje svoj klavir. Vreme je za trenutak zastalo: i već se spustio večernji oblak: a onda noć: nije lako izaći iz nje: objumi te kao muzika: i toneš, toneš: u

mrtve vode. A na dnu: zauvek izgubljeno vreme: dečak je žurio na čas klavira: neko ga je dozivao: okrenuo se i pošao: negde, negde: kroz letnju noć.

U podzemnom prolazu na Terazijama: na zadnjem stepeniku: ležao je džez, zgrčen: bio je mrtav: iz njega je polako isticao bol. Stepenicama je silazio Branko Miljković. Skinuo je svoj crni šešir: setno je pogledao džezera: i više ga nije bilo.

DEO DRUGI: Da li je ona bila glumica. Da li je bila muzikantica: ali je bila neko iz osamdesetih (1980. i još nekoliko godina) u Beogradu, u Srbiji: a to je bilo vreme koje se pamti. Te 1980. umro je Tito: da li je umro te godine: ili neke od prošlih godina: ili uopšte nije umro: to se nikada neće saznati. Bio je Tito: i to je bilo dovoljno. Odjednom su svi prestali da se plaše. Koga: čega: nisu umeli da objasne. Jugoslavijom se tada razlila muzika: new wave: muzika za tužnu decu: za opalo lišće, i za ugašene sudbine.

Tih osamdesetih: Ana R. Je izašla iz svoje čaure: iznenada jednog jutra: raširila je ruke, i protrljala oči: ušla je u razbijeni dan: nijanse sivog gugutkinog krila. Pogledala je: parčice dana rasute na svom dlanu: stisnula je šaku i otvorila: osetila je blagost: dan je bio topla krofna iz njenog detinjstva: obećavao je mnogo: Gotovo, sve: ceo život.

ULAZIM U ZVUK: Rekla je, tada. Hodam kroz zvuk: to je klavir, moj dečji dan: bele stepenice do muzičke učionice: moja umorna nastavnica klavira: prstima dodirujem muziku. Ne mogu da izađem iz muzike: hodam linijom Le Korbizijea: i klizim niz dirke klavira: želim da sanjam život: san po san. Lupim, ponekad, glavom o san: o ljude: spotaknem se, i uhvatim za muziku: nemam ništa osim muzike. Sviram u rok grupi: imamo izrazitu umetničku orijentaciju: i godinama pevamo: o svemu što nam se dešava. Naša muzika je za odabrane: za one koji sanjaju život: i hodaju tiho, tiho: da ne probude svoj san: idu niz oblik Azije: sa torbom na leđima.

TAJ DAN: Gledala je kroz prozor: nad gradom izmaglica, i jesen. Na zidu njene sobe: u stilskom ogledalu: ostatak dana. Očekivala je novinare: a onda je govorila za neke novine: nenametljiva: izgledala mu je: kao da je mala porcelanska vaza: slučajni pokret rukom: i razbija se. A tada je tražiš. U rečima: koje je rekla: ili nije reka: u izbledelim sećanjima: dodirujući njenu muziku: u košari punoj jabuka: da li je to bila ona: ili njena sen.

Nekada mi se raspoloženje menja: iz minuta u minut, iz dana u dan: a nekada mi se mesecima ništa zanimljivo ne događa. Osećam se očajno: bez obzira na muziku, na izvesne uspehe: nekada sam sama: bez obzira s kim sam: nekada nisam sama: bez obzira koliko sam sama: zabeleženo je tada.

Otišao je novinar: gledala je kroz jesenje okno: zastao je dole, na trotoaru: mahnula mu je rukom: i pomirisala cannabis indica: zasađen u saksiji pored prozora. To pomaže da sanjaš: život: ležala je na poljima: oko nje su se njihale stabljike cannabis indica: a odasvud Azija.

IZGUBLJENE DUŠE: Utonulo u beogradsku periferiju: pretrpano je, mučno je, gadno je: to svratište, o kojem se priča. Ljudi leže na dnu: u zaprljanim krevetima, u hodnicima: jedu sve što im daju: i nemaju ništa: osim smrdljivog veša. I pogleda u nebo. Razbijena stakla: to je nekada bio prozor: u visinama, ptica. Ana R. leži u čošku: oči su joj svenule: ne može

da plače: telo joj se odliva, raspada: tiho ona umire. A svuda: miris mokraće, govana, zadah gnjilih, i propalih života: noć je. Ana R. zuri u tavanicu: vlažna je, malter opada: isprekidana je linija Le Korbizijea: a zamak od vlage, sivila i Gaudijeovog el sueño y la forma: ostaće zauvek u njoj: nedograđen: razmeten u vetru: nekada je ona hodala Katalonijom. Gde ble-neš bednice: viknula je bolničarka: hladno mi je: odgovorila je. Pored nje: na iscepanom ležaju, izbledeo mladić, bio sam dete: daj mi ruku, strah me je: šaputao je. Pružila mu je ruku, i zatvorila oči: davni koncert u Domu omladine: publika se njiše: ona trese glavom, lete joj pramenovi kose: njeni prsti su muzika: aplauz: ti dani.

Udarac u slabinu: otvorila je oči: nad njom se cerila krezuba žena: curile su joj bale: i visile gole sise: ostaci masne kose, i razvaljena usta. Crkavaš droljo, i ja ću ne brini: ja se jebem za pare: neće me više niko: i zagrlila je Anu. R. To je bilo sećanje dva tela: samo sećanje. Daj, gadure, razdvojite se: nije ovo kupleraj: rezak glas bolničarke: i opet udarac nogom. Ana R. je pokušala da se pridigne: kako da izađem odavde: kako, kako: ne mogu, sve me boli: hladno mi je. Ko će da me odvede odavde: ja nemam nikoga: ja sam sama: gde ću. Kroz razbijena prozorska stakla: ušao je vetar: i ostao tu.

U JUTRO: Ubacili su je u plastičnu vreću: jedna ruka je uporno virila: polomili su je: i gurnuli unutra: To je ona muzikantica: šta ćemo sa njom: ko će je sahraniti: rekao je upravnik svratišta. Naći ćemo valjda nekoga: promrmljala je bolničarka.

DEO TREĆI: Prigrllila je mačku uz telo: hladno je: decembar na ulicama: dani su bili polusvetli: a predveče je skrama obavijala grad. Sedela je sama u svom stanu: i klavir, ceo njen svet: iz njega je izvlačila sebe: ponekad je izlazila cela: ponekada je bila fragment prošlosti. Da li je volela nekoga: možda, jednom davno: da li je nju neko voleo: sećala se jesenjih večeri iz detinjstva: sa ocem je išla na koncert: i držala ga za ruku. Detinjstvo i njen otac: to je jedina nežnost, koje se sećala: i posle toliko godina. Dok je hodala večernjim Beogradom: jesen u suhom lišću na trotoaru: vraćala je u mistiku detinjstva: iz koje ulaziš u svet. A onda te život ogoli: sve jeseni su smeđe i žute: dani su uokvireni: ponekad se vratiš u predeo detinjstva: ali to boli.

MUZIKA NA VODI: Tog leta Ruvina S. je imala koncert u Dubrovniku: to je njena prva morska obala: davno, davno letovala je ovde: očeva ruka u njenoj: bila je dete. Sada: poznata je pijanistica: i svirala je u drevnoj dubrovačkoj noći: u atriju Kneževa dvora: Debussy, etida u d-molu dubrovačkog skladatelja Pera Šiša, svoju muziku: ona je komponovala: izlazila je iz muzike: ulazila u muziku: njeni ručni zglobovi su muzika: i telo. Boli je muzika: i dok hoda Stradunom svoga detinjstva. Išla je skalinama i iza zidina: u đardinu je ugledala sklupčani dan: ali to nije bio dan iz njenog detinjstva: između ovog i onog dana je: vreme.

U odlazećem danu: sedela je na taraci Gradske kavane: i prelistavala *Dubrovački vjesnik*, *Dubrovački list*: sjajne su kritike njenog koncerta. Podigla je pramen kose. I mahнула rukom. Na njenom dlanu su: i slava, i novac, i mediji: ta pozlata života: bila je svuda: i nigde je nije bilo.

KAO GALEB: Bila je uvek uzbuđena pred morem: posle koncerta u Solunu šetala je do jutra: i udisala soli Egejskog mora. Videli su je u Nici: trčala je plavom obalom: a za njom se

talasalo Sredozemno more. U italijanskim kvartovima Nice upoznala je: tamnookog Carlo-
sa Josea Gomesa slučajno: došao je iz Brazila: i trčao obalama Sredozemlja: njegov život je
bio maraton. Držali su se za ruke: ljubili su se i trčali: niz peščane plaže, ulicama, govorio joj
je: quero te. Godinama, kasnije, jednog novembra: na maratonu u Njujorku: stigao je na
cilj, i umro. To nije smrt, to je literatura: rekli su. Ali Ruvina S. nikada za to nije saznala: nije
više svirala klavir: nije trčala obalama, i zurila u oblake: nje odavno nije bilo. Možda je: nešto
od nje ostalo u nekom od dana: taj zvuk.

PEJZAŽ NOĆI: Sedela je u krčmi: i pila rakiju: beogradska periferija se tu svila: na jednoj
oronuloj fasadi: A ona je pila dan, i pila noć: povremeno je odlazila u nužnik: i povraćala, i
opet pila. Mnogo me boli život: rekla je. Za njenim sumornim stolom: sedela je nepoznata
žena: a sećala se Ruvine S. iz onih dana: ovacije i cveće. Prišla im je podnapita vlasnica krčme:
sela je, i rekla: najbolje se osećam sa podignutim nogama, i raširenim: tome nijedan muška-
rac ne može da odoli. Dva zadrigla muškarca, za susednim stolom: aplaudirali su gazdarici:
jedan je nazdravio Ruvini S. čašom punom rakije: kurvo, očeš sa mnom, dobro jebem. Da
li ti znaš ko je ona: pitala je nepoznata žena: a ko si pa ti, iscerio se zadrigli. Zaboravljena
pijanistica je ustala: zateturala se: i pridržavajući se za stolice, i stolove: izašla je iz krčme: i
srušila se. Pokušavala je da se pridigne: rukama se opirala o zid: i opet se rušila: zgrčila se
uz vrata krčme. Svuda je bila noć: pružila je ruku da uhvati muziku: da li je to bio vetar iz
njenog detinjstva ili muzika. Vlasnica je otvorila vrata: iza nje se cerio zadrigli muškarac:
sagnuo se, i ščepao pijanisticu za butinu. A onda se naglo trgao: ona ne diše: rekao je.

PISAC: Da li su umrli od muzike: šta je muzika?